

gående: på den ene side dens hang til æstetisk forfinelse og intellektualisme; på den anden side dens krav på at være folkelig og traditionsbunden, dens påståede eneret på »klare typedannelser« og »enkle virkemidler«. Han ligger desværre selv under for samme dualisme ved at benytte sig af et krukke, og i mange tilfælde ugennemtrængeligt sprog, der understreger hans status som kunstner, og samtidig forplumrer den »sag« han gør sig til talsmand for. Hør for eksempel her: »Det var ikke, som for den ældre arkitektgeneration, underholdningsværdi, man ønskede at tilføre et projekt, men æstetisk og kunstnerisk oplevelse i den forstand, at hvert eneste led i bygværket var tildelt en rolle i et iscenesat forløb«. Først postulerer han en trang til renhed, til fravær af teater effekter i stilen, dernæst benytter han sig af teatersprogs-klichéer for at beskrive de ideelle bestræbelser. Jeg kunne bringe et forbløffende antal citater af lignende art, men nøjes med at fastslå, at forfatteren ikke evner at overbevise os om, at nyklassicismen var en »rigtig« bevægelse, men snarere et intermezzo, afslutningen på mere end hundrede års stilforvirring inden modernismen endelig brød igennem i slutningen af 20'erne. Det arkitektoniske samtidsbillede var særdeles broget, og stilen langt fra enerådende; i samme tidsrum opstod det tredje Christiansborg i tung nybarok, og P. V. Jensen Klint skabte med Grundtvigskirken Danmarks mest vellykkede nygotiske monument.

Nyklassicismen skabte mange gode bygninger; specielt det mindre enfamilieshus fortjener anerkendelse; den beskedne, gennemførte æstetik, samspillet med, og hensynet til omgivelserne, er et af stilens bedste bidrag til dansk arkitektur. De offentlige bygninger er lidt mere vanskelige at for-

holde sig til; tilløb til stivhed og monumentalitet, sågar til fascisme karakteriserer mange af dem. Denne problematik astrejfes også af forfatteren.

Bogen er meget smuk at se på; der er mange fine illustrationer, heraf flere tegninger og akvareller af de omhandlede monumenter; alene det faktum, at man her kan få så mange arkitekttegninger at se, og det af huse, som sjældent eller aldrig er blevet fundet værdige til omtale i et bogværk, gør denne publikation meget velbegrunderet. Det er kun forfatterens ulyksalige trang til at heroisere og overekspone, der er mig imod.

Wivan Munk-Jørgensen

V. E. Clausen: *Det folkelige danske træsnit i etbladstryk 1565-1884*. (Foreningen Danmarks Folkeminder, 1985). 239 s.

Da Foreningen Danske Folkeminder 1961 udgav denne bog som nr. 71 i Danske Folkeminder, lød titlen på åremålet 1650-1870; der er altså ikke tale om et blot og bart genoptryk, men om en revideret og bearbejdet udgave. Fornylelsen består dels i en tilvækst af nyfundne blade, del i rettelser og kommentarer til den oprindelige tekst. Forfatteren leverede i sin tid det hidtil eneste værk med en samlet fremstilling af danske kistebilleder, deres udbredelse og anvendelse; den indeholdt et katalog med udtømmende beskrivelse, motivforklaring, trykkested og datering, og har siden været et uundværligt redskab at have i hænde, når det drejer sig om disse billeder, der som regel havde deres plads på indersiden af standkistens låg; deres rige billedverden, hvor religiøse emner, vandrehistorier og kommentarer til samtidens aktuelle begivenheder var hovedtema-

er, udgør en vigtig del af kulturhistorien. Genoptrykket, som utvivlsomt vil komme til at erstatte den opslidte førsteudgave i mange reoler, tilføjer et

betydeligt antal til det oprindelige katalog.

Wivan Munk-Jørgensen

HISTORIEVIDENSKAB

H. C. Wind: *Historie og forståelse*. Filosofisk hermeneutik. (Aarhus Universitetsforlag, 1987). 122 s., 118,-kr.

Hermeneutikken er nok den blandt de videnskabsteoretiske retninger, som vinder størst udbredelse i disse år. Den er ikke ukendt hos historiefagets udøvere. Mange vil huske navne som Collingwood og Dilthey fra metodeundervisningen. Men den har langt fra haft samme styrke som den positivistisk orienterede videnskabsteori; til trods for at hermeneutikerne leverede betydeligt bedre beskrivelser af, hvad historikerne foretager sig, end positivisterne nogensinde gjorde. En af grunnerne til miseren var givetvis den, at hermeneutikkens store navne, Dilthey, Heidegger og Hans Georg Gadamer, var svære at forstå.

Dette har Århusteologen H. C. Wind søgt at råde bod på, først med en kortfattet introduktion til Heidegger (*Erkendelse og eksistens*, Gyldendal 1974) og siden med en tilsvarende om Gadamer, som hermed foreligger i en ny, lettere bearbejdet udgave.

Udgangspunktet er, siger Gadamer, ikke som empiristerne tror den »objektive« iagttagelse af objektet, renset for alle følelser, fordomme og andre subjektive elementer. Udgangspunktet for enhver erkendelse, herunder den videnskabelige, er tværtimod netop fordommen, forudforståelsen, alle de forestillinger, erfaringer o.s.v., som de historiske omstændigheder, vi lever

under, nu engang har forsynet os med. Uden dem ville vi ikke kunne erkende noget som helst. »Forståelsen af en historisk tekst eller en historisk begivenhed er betinget af, at vi selv lever i historien«, hedder det bl.a. hos Wind.

Dette synspunkt fører imidlertid ikke til metodiske anvisninger hverken for historikere eller andre videnskabsmænd. Gadamer's filosofiske hermeneutik er ikke nogen metodelære, ikke engang en videnskabsteori, men snarere en generel filosofi om eksistens og erkendelse. Wind gennemgår dens grundsætninger og slutter af med at konfrontere dem med Jürgen Habermas' kritiske teori, som efter Winds opfattelse i virkeligheden er ganske nært beslægtet med hermeneutikken. Dog opponerer Habermas mod hermeneutikkens grundlæggende tese om, at »alt hvad der lader sig forstå, dvs. alt hvad mennesket kan komme i forhold til, har sproglig karakter«.

Winds bog er ikke blot en fremlæggelse af Gadamer's tanker. Den er ét langt indlæg til fordel for dem – imod alle andre standpunkter. Især positivisterne, som ikke levnes megen ære. Men den er en tiltrængt sammenfatning og anbefalelsesværdig første introduktion til et svært emne.

Steen Busck

Mogens Rüdiger: *Povl Bagges historiebegreb*. Skrifter udgivet af Det historiske institut ved Københavns